

Deu anys sense Blai Bonet

Molts han dit de Blai Bonet que és per al català com James Joyce per a l'anglès. Nascut a Santanyí el 1926, fou home de verb precís, que sabia perfectament el significat dels mots, com combinar-los i com col·locar-los. Amb aquest talent, un deixeble seu, el mallorquí Antoni Vidal, considera que "ningú ja no pot afirmar que no té motius per a aprendre el català". En una ressenya sobre l'obra del seu mestre, Vidal insisteix a dir que "si encara queden intel·lectuals com aquell Unamuno que va aprendre danès per assaborir molt més bé Kierkegaard, no és possible que no es vulgui llegir Blai Bonet en la seva versió original".

La formació del poeta. Tot i l'habitual to malaltís de la seva obra, Blai Bonet s'estimà molt la vida. Mirà d'ésser optimista perquè moltes vegades fregà la mort a causa de la tuberculosi que arrossegà des de l'adolescència. Una de les seves màximes preferides la prengué de Sèneca: "Viu cada diu com si cada dia fos tota la vida sencera." Fill d'una família humil, accedí al món de la cultura per la relació amb l'Església. Recordant els primers anys d'estudi, assegurarà: "Fa molta vergonya dir-ho, però jo, de ben jove ja... sabia grec, potser a disset o a divuit anys. Des dels deu que estava en un seminari, la qual cosa vol dir que en feia set o vuit que cada dia estudiava grec i llatí. Aviat vaig llegir, doncs, en l'original, *Treballs i dies* d'Hesíode, que em va entusiasmar; Píndar, l'*Odissea*, la *Iliada*... Jo vaig conèixer abans Píndar i Homer que no pas Costa i Llobera o Joan Alcover, per exemple."

A divuit anys, una afecció pulmonar l'obligà a abandonar la carrera eclesiàstica. Deixà el seminari i s'instal·là al sanatori de Caubet (Bunyola). Fou aquí on començà a escriure la cèlebre novel·la *El mar* (1958), un retrat corprendor de la postguerra civil a Mallorca a través de la mirada de dos joves malalts de tuberculosi,

L'Obra Cultural Balear reté homenatge al prolífic i genial escriptor mallorquí desaparegut el 21 de desembre de 1997.

L'obra de Blai Bonet, gulada pel domini de la llengua, traspuja una formació molt sòlida.

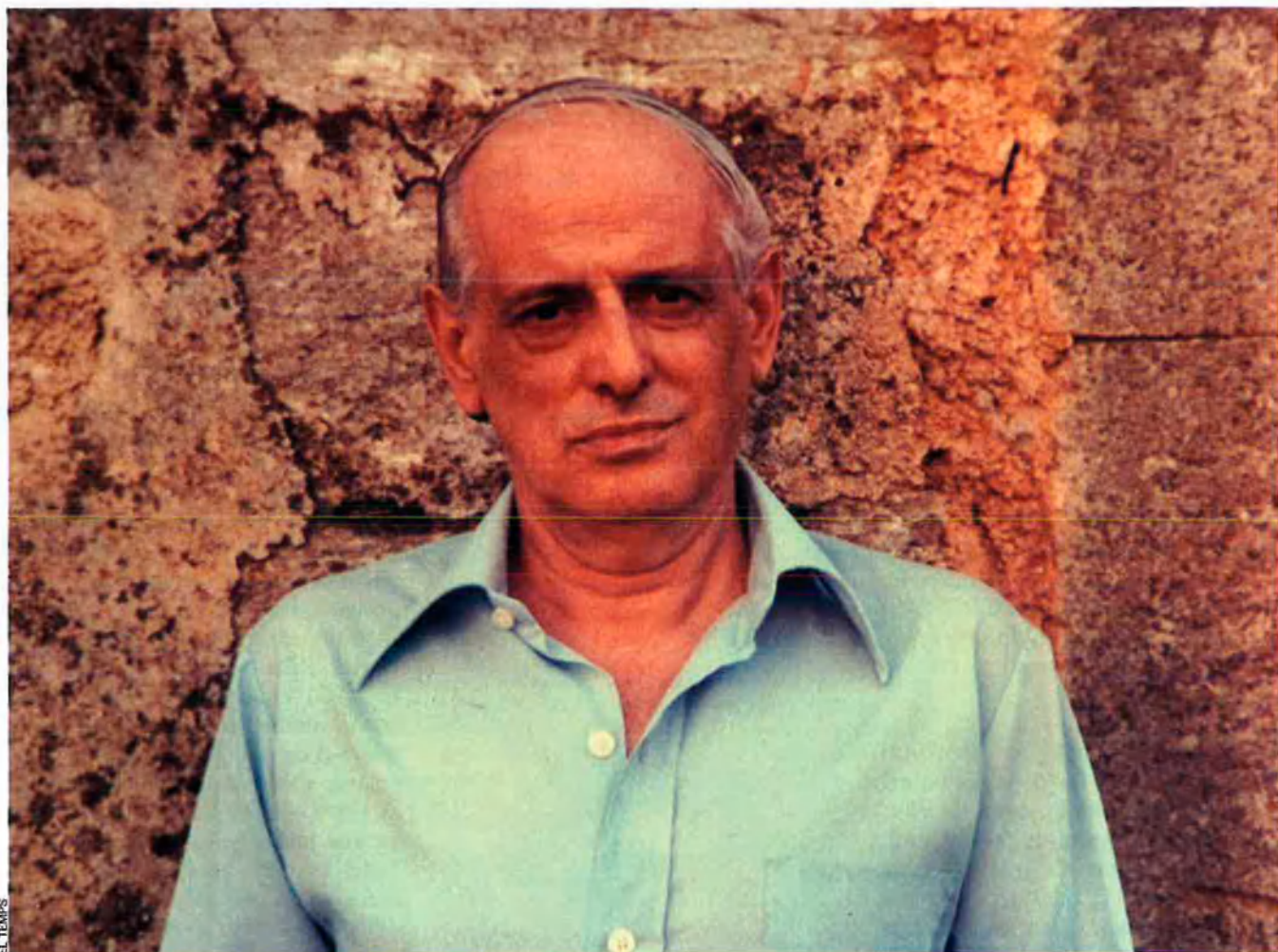
ingressats com ell en un sanatori. La cruesa de la història i la gosadia de l'estil la convertiren en una obra insòlita, amb la religió com un dels elements centrals. Bonet s'encarregà

de recordar que "en aquells anys la religió era una creu que portava la gent per força [...]. Feien creure a la gent que la guerra es feia per Déu i assassinaven els que eren republicans, els mataben per Déu, en nom de Déu. Això era molt gros". *El mar* va tenir un gran impacte en la crítica catalana de l'època. El 1957 li valgué el premi Joanot Martorell i el 2000 el director mallorquí Agustí Villaronga la portà magistralment al cinema.

Però fou el 1952, abans d'*El mar*, quan Bonet es donà a conèixer a Catalunya amb *Cant espiritual*, que va guanyar el premi Ossa Menor. Al llibre mescla la poesia amorosa amb la religiosa, semblantment als poemes de sant Joan de la Creu. Aleshores el poeta mallorquí ja comptava amb importants valedors de la seva carrera literària, com ara Salvador Espriu, Carles Riba i Josep M. Castellet. El 1956 aquests tres intel·lectuals encapçalaren una iniciativa per a pagar-li un tractament antituberculós en una clínica barcelonina. Després el van fer instal·lar durant tres anys en una masia a Riells de Montseny. Calia tenir-ne cura, perquè era un escriptor de gran talent.

Blai Bonet fou dels primers a incorporar a la literatura catalana els corrents narratius que als anys 50 i 60 triomfaven a l'estranger. Els seus primers reculls de versos, *Quatre poemes de Setmana Santa* i *Entre el coral i l'espiga*, van saber trencar la tradició de l'Escola Mallorquina tradicional—la pulcritud del vers, característica pròpia d'aquella escola, fou substituïda per l'expressivitat de la imatge i per un llenguatge més impur. Igual de corprendor fou *L'evangeli segons un de tants*, premi Carles Riba 1967. *Judes i la primavera* (premi Ciutat de Barcelona 1963) és un altre escrit sobre la memòria funesta de la guerra, amarat de l'influx de l'existencialisme d'inspiració cristiana. Fou seguit de la novel·la *Mister Evasió* (1969) que, emmirallant-se en l'*Ulisses* de Joyce, recorre a tècniques innovadores com ara el *flashback* i el monòleg interior.

Escriptor prolífic. Blai Bonet també va conrear la crítica d'art i el teatre. El 1965, a la fase final del Conci-

Miquel Martí i Pol va confessar que la poesia de Blai Bonet l'havia influït molt, fins al punt que va provar d'imitar-lo, però no hi reeixí.

li Vaticà II, fins i tot passà sis mesos a Roma, des d'on va enviar cròniques periodístiques a *Destino*, a *O Globo del Brasil* i a *El Sol* de Buenos Aires. El 1972, per indicació mèdica, va tornar definitivament a Santanyí i va començar una vida retirada dels cercles literaris i amb l'austeritat com a principal norma d'existència. Solia citar Camus: "La persona intel·ligent és aquella que cada dia necessita menys coses."

Aquest exili interior va motivar un oblit progressiu de la seva figura. Però el 1987 fou l'any de la redescoberta. Amb el llibre de poemes *El jove* va guanyar la Lletre d'Or, el Premi Nacional de la Crítica i el de Poesia de la Generalitat de Catalunya. Els guardons no pararen d'arribar: el 1988 obtingué el Premi Nacional de Literatura; el 1990, la Creu de Sant Jordi; i el 1991, un altre premi Ciutat de Barcelona, aquesta vegada

per *Nova York*. Aleshores alguns dels seus poemes ja havien estat musicats per Ovidi Montllor.

"La meua intenció de quan escric és fer llum al qui em llegeix. Vull il·luminar una mica la realitat, donar-li un poc més de claror de la que té, fer-la notar." Així justificava Blai Bonet la dedicació a l'escriptura. La seva

Fou dels primers a incorporar a la literatura catalana els corrents narratius que als anys 50 i 60 triomfaven a l'estranger

expressivitat deixà astorat més d'un. És el cas de Miquel Martí i Pol. El 1988 el poeta de Roda de Ter digué: "La poesia d'en Blai em va influir poderosament. Provava d'imitar-la, i ho confesso sense gens de vergonya. Encara ara ho provaria, si en sabés. Però ningú no té la seva força, la seva encesa vitalitat, el seu encant, ingenu i agosarat alhora: ningú no sap aconseguir els efectes luxurians, seductors, sensuals que ell aconsegueix; ningú fora d'ell, penso jo, no pot viure amb la passió constantment desfermada [...]. Va ser i encara és el meu mestre." El 21 de desembre de 1997 un edema pulmonar s'emportà la vida d'aquest genial escriptor de Santanyí. Tenia 71 anys. Deu anys més tard, l'illa que el va veure néixer li ha retut un merescut homenatge amb tota mena d'actes.

Antoni Janer Torrens